

od zmluvy č. 30/1992 Fondom národného majetku sa prehľbil aj tým, že došlo k uzavretiu nájomných zmlúv uzavretých medzi žalovaným ohľadom majetku pochádzajúceho z tejto privatizácie. Teda aj keďže odôvodnenie odvolacieho súdu je pomerne stručné, dovolací súd ho z uvedených dôvodov považuje za vecne správne, lebo kúpna zmluva zo 7. februára 1995 sa nepochybne prieči dobrým mravom. Keďže dodržiavanie dobrých mravov je súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky, ktorý právne úkony priečiace sa dobrým mravom považuje za neplatné (§ 39 OZ), dovolací súd preto dovolanie zamietol (§ 243b ods. 1 OSP).

▣ Zásada poctivého obchodného styku

§ 265 OBZ

Dohodnutá výška úrokovej sadzby, ak nie je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, môže prevyšovať úroky, ktoré banky žiadajú pri poskytovaní úverov.

(uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 16. mája 1996, sp. zn. 3 Obdo 3/96, R 6/1998)

Z odôvodnenia:

Podľa § 265 OBZ výkon práva, ktorý je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, nepožíva právnu ochranu.

Podľa § 369 ods. 1 OBZ ak je dlžník v omeškaní so splnením peňažného záväzku alebo jeho časti a nie je dohodnutá sadzba úrokov z omeškania, je dlžník povinný platiť z nezaplatenej sumy úroky z omeškania určené v zmluve, inak o 1 % vyššie, ak nie je dohodnutá sadzba úrokov z omeškania, je dlžník povinný platiť z nezaplatenej sumy úroky z omeškania určené v zmluve inak o 1 % vyššie, ako je úroková sadzba určená obdobne podľa § 502 OBZ.

Medzi účastníkmi nebolo sporné, a to vyplývalo aj z hospodárskej zmluvy č. 1092/92 z 21. apríla 1992, že úroky z omeškania boli medzi účastníkmi dojednané v čiastke zodpovedajúcej 0,18 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania. Z uvedeného dôvodu preto aplikácia § 502 OBZ neprichádza do úvahy, lebo toto ustanovenie možno aplikovať iba v prípade, že boli poskytnuté peňažné prostriedky a úroky neboli v nich dojednané. Správne súd konštatuje, že účastníci zmluvy môžu dohodnúť inú sadzbu úrokov, ako podporne ustanovuje zákon, čo sa stalo aj v danom prípade. Vtedy však súd vychádza pri určení úrokov z výšky úrokovej sadzby dohodnutej medzi účastníkmi a nie zo zákonnej.

Najvyšší súd však nesúhlasí ani z názorom odvolacieho súdu, že účastníkmi dojednaná výška úrokov by odporovala zásadám poctivého obchodného styku.

Účastníci si boli toho vedomí, že úroky z omeškania majú sankčný charakter, a preto aj ich výška môže prevyšovať úroky, ktoré banky žiadajú pri poskytovaní peňažných prostriedkov. Z uvedeného dôvodu dojednali účastníci úroky z omeškania vo výške 0,18 % za deň z dlžnej sumy a takto prejavenu vôľu účastníkov by mal aj súd rešpektovať. Neobstojí preto právny názor odvolacieho súdu, vyslovený v uznesení z 23. mája 1994, sp. zn. 19 Cob 123/94-24, že dohodnutá výška úrokov nemôže presahovať výšku, ktorá je prípustná podľa § 502 ods. 1 OBZ, a teda v danom prípade 18 % ročne z dlžnej sumy a taktiež nemožno súhlasiť s názorom, že účastníkmi dohodnutá výška úrokovej sadzby je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku.

▣ Neprimerane vysoký úrok z omeškania a rozpor so zásadou poctivého obchodného styku

§ 265 OBZ

Ak býva v judikatúre zdôrazňované, že porušenie zásad poctivého obchodného styku pri uplatnení nároku na úrok z omeškania treba skúmať vo väzbe na konkrétne okolnosti, na zásadu riadneho a včasného plnenia záväzkov a že rozpor právneho úkonu s dobrými mravmi treba posudzovať v každom prípade individuálne s prihliadnutím ku konkrétnym okolnostiam konania účastníkov v príslušnom období a k ich vtedajšiemu postaveniu, je, samozrejme, takáto úvaha potiaľ správna, pokiaľ samotná výška týchto úrokov nemá skôr ako motivačný charakter práve charakter šikanózný.

Sumu, ktorú je povinný platiť subjekt, ktorý sa dostane do omeškania, ktorá zodpovedá ročnému úroku 182 %, je už očividne za hranicou, ktorú možno považovať za adekvátnu podstate a zmyslu inštitútu úroku z omeškania.

(nález Ústavného súdu ČR zo 7. mája 2009, sp. zn. I. ÚS 523/07)

Z odôvodnenia:

Podľa § 39 OZ je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom, neplatný. Podľa § 3 ods. 1 OZ výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. Obchodný zákonník potom v § 265 ustanovuje, že výkon práva, ktorý je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, nepožíva právnu ochranu.

Za dobré mravy možno – ako už ústavný súd rozhodol – považovať súhrn etických, všeobecne udržiavaných a uznávaných zásad, ktorých dodržiavanie je mnohokrát zaistované aj právnymi normami tak, aby každé konanie bolo v súlade so všeobecnými mravnými aj morálnymi zásadami demokratickej spoločnosti [uznesenia, sp. zn. II. ÚS 249/97, (U 14/10 SbNU 383)]. Je pravidlom, že súlad obsahu právneho úkonu s dobrými mravmi – v posudzovanom prípade obsah dojednania účastníkov o dohodnutom úroku z omeškania – musí byť posudzovaný vždy, bez ohľadu na to, či by aj bol výsledkom tvrdeného slobodného dohovoru účastníkov zmluvy.

Odvolačný súd, ktorému boli predostreté obdobné námietky sťažovateľky ako v ústavnej sťažnosti, k podstate veci uviedol, že nebola preukázaná vadnosť dodávky žalobcu a že predmetná dodávka zariadenia predstavovala jednu veľkú dodávku z počiatočného vývojového typu; v zmluve tiež nebolo úrokmi zabezpečené plnenie celej kúpnej ceny, ale len doplatku. Všeobecný súd dodal, že primeranosti výške úrokov a to, že toto dojednanie nemalo šikanizujúcu povahu, svedčí údajne aj to, že úroky boli dohodnuté pre prvých 30 dní omeškania vo výške 0,1 % a až následne, pre prípad dlhšieho omeškania, boli dojednané úroky vo výške 0,5 %. Z pohľadu týchto okolností sa výška úrokov nejavila odvolaciemu súdu ako neprimeraná.

Ústavnému súdu sa však uvedený prípad aj všetky jeho okolnosti tak jednoznačne nejavia. S ohľadom na uvedené ústavnoprávne zásady, prenikajúce do tzv. podústavného práva, možno, naopak, povedať, že zásada zmluvnej voľnosti je v danom prípade modifikovaná účelom a zmyslom sankčného a motivačného mechanizmu inštitútu úrokov z omeškania; ich použitie je možné a zákonné, ich výška však nemôže byť bezbrehá. Ak býva v judikatúre zdôrazňované, že porušenie zásad poctivého obchodného styku pri uplatnení nároku na úrok z omeškania je potrebné skúmať vo väzbe na konkrétne okolnosti, na zásadu riadneho a včasného plnenia záväzkov a že rozpor právneho úkonu s dobrými mravmi je potrebné posudzovať v každom prípade individuálne s prihliadnutím na konkrétne okolnosti konania účastníkov v príslušnom období a na ich vtedajšie postavenie, je, samozrejme, taká úvaha potiaľ správna, ak sama výška týchto úrokov nemá skôr ako motivačný charakter práve charakter šikanizujúci. Sumu, ktorú je povinný platiť subjekt, ktorý sa dostane do omeškania, zodpovedajúcu úroku 182 % ročne, ako je tomu práve v skúmanom prípade, je už očividne (tiež) za hranicou, ktorú možno považovať podstate a zmysle daného inštitútu úroku z omeškania za adekvátnu. Na tom nič nemení to, že úroky boli dohodnuté pre prvých 30 dní omeškania vo výške 0,1 % a až následne pre dlhšie omeškania boli dojednané úroky vo výške 0,5 %.

Dôsledkom toho je hrubý nepomer medzi vzájomnými povinnosťami strán, ktoré medzi sebou viedli spor. Žalobcovi tak bolo priznané tolko, koľko by zďaleka nemohol získať, ak by uložil vymáhanú sumu v ktorejkoľvek banke a ani si nemožno predstaviť inú investíciu, ktorá by ponúkala obdobný zisk. Ako už bolo uvedené, zmysel úroku z omeškania možno nachádzať v jeho motivačnej a sankčnej funkcii, ak sa dlžník ocitne v omeškaní so včasným a riadnym vrátením dlhu. Aj tu je však nutné – podľa názoru ústavného súdu – dbať na zásadu primeranosti, jeden z hlavných princípov ústavného súdnictva, dodržiavaný v demokratických právnych štátoch, chápaný nie iba formálne, ale najmä materiálne (materiálne právny štát). Už oddávna, a to aj v obchodnom styku, platí v slušnej spoločnosti maxima „každému čo jeho jest“; ani zabezpečenie tohto zmluvného nároku však nesmie byť nadmerné. Je pochopiteľné, že úplne neprimeraná výška úrokov, a to aj úrokov z omeškania, môže byť oprávnene pocitovaná dotknutým subjektom ako nespravodlivá, a to aj bez ohľadu na to, ak je v konkrétnom prípade pre neho likvidačná alebo nie. To, prirodzene, musí byť konfrontované aj z hľadiska objektívneho posúdenia danej veci.

V tejto súvislosti je namieste poukázať napríklad aj na judikát Najvyššieho súdu ČR z 15. decembra 2004, sp. zn. 21 Cdo 1484/2004, s ktorého závermi ústavný súd súhlasí a ktorý, hoci má občianskoprávny charakter a vzťahuje sa na výšku zmluvných úrokov a nie úrokov z omeškania, je v niektorých pasážach použiteľný aj pre daný prípad. Najvyšší súd tam v príslušnej právnej vete tiež uviedol, že nezodpovedá všeobecne uznávaným pravidlám správania a vzájomným vzťahom medzi ľuďmi a mravným princípom spoločenského poriadku, aby dlžník poskytoval veriteľovi neprimerané alebo dokonca úžernícke úroky; podľa najvyššieho súdu neprimeraná, a teda odporujúce dobrým mravom, je spravidla taká výška úrokov dohodnutá v zmysle § 658 ods. 1 OZ, ktorá podstatne presahuje úrokovú mieru v čase ich uzatvorenia obvyklú, ustanovenú najmä s prihliadnutím k najvyšším úrokovým sadzbám uplatňovaným bankami pre poskytovanie úverov alebo pôžičiek.

▣ Niektoré ustanovenia o právnych úkonoch

§ 266 OBZ

Nemožno spájať prípadný úmysel právnym úkonom obísť zákon s dôsledkami neplatnosti právneho úkonu, ak podľa platného práva nemohli byť dosiahnuté také právne dôsledky, ktoré osoba, robíaca úkon, mylne predpokladala.

(rozsudok Najvyššieho súdu SR z 31. októbra 1991, sp. zn. 4 Cz 38/91, R 24/1993)